

Zakon sudnyj l'judem

Soudní zákoník pro lid - sepsán kolem roku 863

Zákoník z Velké Moravy (Zakon sudnyj Ljudem)

1. Před každým zákoníkem je třeba se zmínit o Boží pravdě. Proto svatý Konstantin v prvním zákoně napsal a řekl toto: Každá vesnice, v níž se konají oběti nebo přísahy pohanské, ať je předána Božímu chrámu se vším majetkem, který patří pánům v této vesnici. Ti, kteří konají oběti a přísahy, ať jsou prodáni s veškerým svým majetkem a získaný výnos ať se rozdává chudým.
2. V každém sporu, žalobě a udání třeba dodržet, aby kníže a soudce nepřijímali udání bez mnohých svědků. Třeba říci stranám, žalobcům a udavačům: Pokud to nedokážete s pomocí svědků, jak velí i zákon Boží, očekávejte, že přijmete týž trest, který jste vyslovili proti druhému. Tak přikazuje Boží zákon, a kdo ho nezachovává, budiž proklet.
3. O kořisti. Kdo se vypravil proti nepříteli do boje, má se vystříhat všech zlých slov a skutků. Má mít na mysli Boha, modlit se a s rozvahou vést boj. Neboť pomoc od Boha dostávají ti, kdo mají rozvážně srdce. Vítězství totiž nespočívá v přemnohé síle, protože síla je od Boha. Pokud dá Bůh vítězství, šestý díl ať si vezme kníže a zbytek ať si rozdělí všichni lidé stejným dílem, zda jsou velcí nebo malí. Protože županům má stačit knížecí podíl a přírůstek žoldu jejich mužstva. Pokud se najdou mezi nimi někteří, buď kmeti, nebo prostí vojáci, kteří díky odvaze a chrabrosti vykonají hrdinské činy, ať jim kníže nebo přítomný vojvoda přidá z knížecího podílu, jak se patří, aby je vyznamenal. Stejnou částku, jako dostanou ti, co se zúčastnili boje, mají dostat i ti, kteří zůstali v táboře. Neboť tak to řekl, napsal a ustanovil prorok David.
4. Kdo má vlastní manželku a zhřeší s otrokyní, pokud se tento přečin potvrdí, je třeba, aby ji kníže této země prodal do jiné země, a částka získaná za ni se má rozdělit mezi chudé. Stejně smilník má být podle zákona Božího knížetem dán k dispozici kněžím na sedmileté pokání: dva roky nechť stojí po dobu mše před chrámem Božím, dva další roky ať je v chrámu po čtení evangelia a zbytek mše ať stráví venku a poslouchá mši a další dva roky může zůstat, až do „Věřím v jednoho Boha“. Poslední, sedmý rok ať stojí v chrámu, ale ať nepřijímá. Po uplynutí sedmi let na osmý rok ať už přijímá. Odsouzení jsou povinni nejíst nic jiného kromě chleba a vody po dobu sedmi let.

5. Kdo zhřeší s cizí otrokyní, ať zaplatí 30 zlatých pánu otrokyně a sám se podrobí sedmiletému pokání, jak jsme již řekli, aby nebyl pokutován. Pokud je chudý, ať podle velikosti svého majetku zaplatí pánu otrokyně a sám se podrobí zmiňovanému půstu.
6. Kdo se dopouští smilství s jeptiškou, tomu podle světského zákona odříznou nos, podle církevního ať se mu však uloží patnáctileté pokání.
7. Kdo si vezme za manželku matku svého kmotřence, podle světského zákona jim oběma uřezávají nosy a rozloučí je. Podle církevního zákona ať jsou rozloučeni a ať se podrobí pokání 15 let. Pořádek pokání je takový: pět let stát venku (před chrámem) s pláčem a posloucháním mše, potom čtyři roky mohou být v chrámu do svatého evangelia a tři roky do „Věřím v jednoho Boha“ a další tři roky až do konce mše o chlebu a vodě. A tak když ukončí svou lhůtu, v šestnáctém roce ať přijímají. Stejný trest ať stihne toho, kdo se ožení s dívkou, které je kmotrem nebo zhřeší s vdanou ženou.
- 7a. O svědcích. Nad všemi těmito (provinilci) má kníže a soudce při každém sporu s veškerou péčí a trpělivostí konat vyšetřování a neodsoudit je bez svědků. Je však nutno hledat svědky pravdivé, kteří se bojí Boha, vážených a takových, co nemají žádnou nenávist ani zlobu, ani hněv, ani spor, ani obvinění proti tomu, o kom svědčí, ale pouze strach z Boha a jeho spravedlnosti. Počet svědků ať je jedenáct nebo i více než tento počet. V malém sporu od sedmi do tří, ale ne méně než tento počet. Soudce má moc vzít zálohu od toho, proti komu vypovídají, a určit svědkům přísahu nebo i pokutu, nebo stejný trest, pokud se někdy ukáže, že lhali. Ani v jednom sporu se nemají přijímat za svědky ti, které někdy usvědčily, že lžou nebo přestupují zákon Boží, nebo vedou zvrácený život, nebo kteří se jako nezpůsobilí vylučují z přísahy.
8. Když někdo svedl pannu bez souhlasu rodičů a když se ti o tom později dovědí, pokud si ji chce vzít a chtějí to i její rodiče, ať se koná svatba. Pokud se však bude jeden z nich zdráhat a bude to (člověk) vážený pro své bohatství, ať dá dívce za zneuctění litru zlata, tj. 72 zlatých Solidů. Pokud je chudší, ať dá polovinu svého majetku. Pokud je však nemajetný, ať ho dá soudce zbičovat a vyhostit ze svého obvodu. Je také povinen podrobit se pokání průběhu sedmi let, jak jsme napsali.
9. Kdo znásilnil pannu na opuštěném místě, kde nebylo nikoho, kdo by jí mohl pomoci, ať je pokutován a jeho majetek ať se dá dívce.
10. Kdo svedl dospívající dívku před dovršením třináctého roku, ať je pokutován ztrátou veškerého svého majetku a výnos z něj ať se dá dívce. Podle církevního zákona on i ten, kdo se dopustil násilí na dívce zasnoubené muži, všichni podléhají sedmiletému pokání, jak jsme to už dříve řekli stran ženy vdané.

11. Kdo svedl dívku zasnoubenou muži, i když k ní vešel s jeho souhlasem, tomu třeba odříznout nos.
12. Krvesmilníci, kteří uzavřeli sňatek s pokrevními (příbuznými), ať jsou rozloučeni.
13. Kdo má dvě manželky, ať vyžene tu, kterou si vzal později, i s dětmi. Pak ať jest bit, ukládá se mu pokání na sedm let.
14. Kdo podpaluje cizí les nebo kácí z něho stromy, ať zaplatí dvojnásobnou náhradu.
15. Kdo z nepřátelství nebo pro loupež majetku podpaluje ohněm obytné budovy, ať ho upálí, pokud je to ve městě. Pokud je to na vesnici nebo v usedlosti, ať ho popraví mečem. Ale podle církevního práva se předává na pokání na 12 let, neboť je to nepřítel. Pokud chce někdo spálit strniště nebo křoví na svém pozemku a zapálí oheň a ten přeskočí a zapálí cizí pole nebo cizí vinici, třeba celou věc posoudit a vyšetřit. Pokud k tomu přišlo tak, že z nevědomosti nebo lehkomyšlnosti zapálil oheň, ať postiženého odškodní. Pokud by zapálil oheň ve větrném dni nebo neudělal nezbytná opatření řka: oheň se nerozšíří, nebo z lenosti, nebo že nemůže a oheň nadělá škody, ať zaplatí a ať je zbičován. Pokud by však zachoval všechna opatření a náhle přišla bouře, a proto se oheň velmi rozšířil, ať není odsouzen. Pokud se zapálí něčí dům od blesku a shoří buď jeho vlastní obydlí, nebo se oheň rozšíří a shoří i domy jeho sousedů, protože tento požár vznikl znenadání, nemá se soudit.
16. Nikdo ať nevyvádí násilím z chrámu toho, kdo se v něm uchýlí. Ten, co se sem utíká, ať seznámí kněze se svou záležitostí a vinou, kterou spáchal. Kněz ho přijme jako uprchlíka, aby byl jeho zločin podle zákona vyšetřen a přezkoumán. Pokud se někdo pokusí, ať je to kdokoliv, vyvést násilím z chrámu toho, kdo se sem utekl, ať dostane 140 ran holí. Pak ať se náležitě přezkoumá zločin toho, kdo se sem utekl.
17. Pokud má někdo s někým spor a neoznámí to vladykovi a spoří se o své újmě, chtěje buď mocí, nebo násilím prosadit svůj záměr, pokud to udělá, i když má pravdu, ať přijde o svou věc a ať ji vrátí. Pokud by vzal něco cizí, ať ho vladyka toho kraje zbičuje, poněvadž se nepodrobuje moci a sám se stává svým mstitelem. A pokud si takto počíná, ať vrátí to, co vzal.
18. Pokud jsou rodiče a děti proti sobě, ať se jim nevěří. A ani ve prospěch pána, ani proti němu ať nevystupuje otrok nebo propuštěnec jako svědek.
19. Pokud někdo koupí od cizích vojáků válečného zajatce a vezme ho k sobě do domu, pokud má zajatec u sebe takovou sumu, za kterou byl koupen, ať ji dá za sebe a může svobodně odejít.

20. Svědci z doslechu ať nesvědčí a ať neříkají: Slyšeli jsme od někoho, že tento je dlužníkem, nebo pokud o něčem jiném svědčí z doslechu. Nemají svědčit ani v tom případě, jde-li o župany.
21. Vojáci, kteří byli zajati a zapřeli svou křesťanskou víru, se při návratu do své země a k svému občanskému právu mají předat církvi.
22. Pokud si někdo půjčí koně na cestu do jistého místa nebo ho pošle a stane se, že se kůň poraní nebo uhyne, musí půjčovateli odškodnit majitele koně.
23. Kdo zajal cizí dobytek, a buď hladem umořil, nebo nějak jinak zahubil, ať je odsouzen na dvojnásobnou náhradu.
24. Kdo krade svým ve válce, pokud je to zbraň, ať je zbit. Pokud je to kůň, ať zaplatí pokutu.
25. Pokud si chce pán ponechat takového otroka, který krade, ať nahradí škodu. Pokud nechce mít více tohoto otroka, ať ho odevzdá do otroctví okradenému.
26. Kdo cizí stádo odežene, pokud to udělal poprvé, ať je bit. Pokud to udělal podruhé, ať je vyhnán ze země. Pokud to udělal potřetí, ať je vystaven trestu, ale až potom, když vrátí vše, co odehnal.
27. Kdo mrtvé v hrobě svléká, ať je potrestán.
28. Kdo vnikne k oltáři ve dne nebo v noci a vezme něco z posvátných nádob nebo rouch, nebo jakoukoli jinou věc, ať je potrestán. Kdo vezme něco z ostatních částí kostela, ať je bit, ostříhán a vyhnán ze země jako bezbožný.
29. Kdo zajme svobodného člověka a prodá nebo zotročí, ať je zotročen i sám, protože i on svobodného zotročil, ať sám zakusí otroctví.
30. Kdo láká k sobě cizího otroka, skrývá ho a neřekne, kde je, je povinen vrátit ho jeho pánovi nebo mu dát jiného, nebo jeho cenu.
- 30a. Spor manželů. Moudrost tvůrce a Spasitele našeho Pána Boha nás učí, že manželské soužití je od Boha nerozlučné. Ten totiž, který stvořil člověka v bytost, nestvořil stejně ženu tak, že by vzal hlínu ze země, ačkoli mohl, ale vzal žebro z muže a stvořil ji, aby takto moudře sloučením jednoho těla ve dvou osobách uzákonil nerozlučné manželství. Proto ani ženu, když lstí ďábla začala ochutnávat hořkost a dala z ní okusit i muži, od něho nerozloučil. Ani muže, který přestoupil s manželkou příkaz Boží, od ženy neodloučil, ale potrestal je za ten hřích utrpením. Jejich manželství však zachoval. Tímto zákonem tedy - už zjeveným a evangeliem potvrzeným tehdy, když se farizeové ptali Krista Boha našeho, zda je dovoleno propustit vlastní ženu pro každý hřích a Ježíš odpověděl: Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj, kromě příčiny cizoložství - i my se řídíme jako opravdoví učedníci Krista Boha a neodvažujeme se nic jiného uzákonit. Že však ďábel zasévá mezi manžely nenávist pro žaloby nebo pro tělesné či jiné neřesti, proto mezi příčiny, pro které se manželé rozlučují, stanovíme zákonem tyto: muž

se odloučí od své manželky pro takový hřích, pokud bude manželka usvědčena, že strojila úklady proti jeho životu, nebo i když se dozvěděla o nějakých zlých skutcích jiných osob proti manželovi a neoznámila mu to, nebo když upadne do nemoci malomocenství. Žena se odloučí od svého manžela, pokud jí bude strojit úklady nebo to ví o jiných a neřekne jí to, i když upadne do nemoci malomocenství. A i v případě, pokud jeden z nich před manželským stykem upadne do zlé nemoci. Toto vše náleží knížatům a soudcům se svědky vyšetřit, jak jsme o tom dříve psali, před Božím soudem, kde mají všechny lidské neřesti knížata soudit. A proto nesmíme hledět na nikoho, ale vždy den co den vyučovat o Božím zákoně a doufat v Krista Boha, že na posledním soudu uslyšíme blažený hlas: Pojd'te, blahoslavení služebníci věrní, nad mnohými vás ustanovím, vejděte do radosti Pána Boha vašeho a veselte se s anděly na věky věků.
Amen.